
РОЛЬ ЕМОЦІЙ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ В ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

УДК 811.111:378.147

Кириченко С. В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Розглядається важливість створення позитивного настрою на занятті, що приводить до подолання психологічних бар'єрів в спілкуванні іноземною мовою, стимуляції пізнавальної діяльності та продуктивного й ефективного навчання. Визначаються найбільш ефективні прийоми емоційно насичених навчальних курсів.

Ключові слова: емоція, емоційність, мова, почуття, мотивація.

Емоційні прояви є важливою сферою психіки людини. Ці прояви відіграють важливу роль в будь-якому з видів міжособистісного спілкування не тільки, тому що вони відображають реакцію і ставлення людини до тієї чи іншої ситуації, явища та ін. Через емоції ми проявляємо своє ставлення до навколишнього світу. Якщо в сприйнятті, відчуттях, мисленні і уявленнях відбиваються різноманітні предмети і явища, їх різні якості і властивості, всілякі зв'язки і залежності, то в емоціях і почуттях людина виявляє своє ставлення до змісту пізнаваного. Почуття і емоції залежать від особливостей предметів. Між людиною і навколишнім світом складаються об'єктивні відносини, які стають предметом почуттів та емоцій. В емоціях і почуттях виявляється також задоволеність або незадоволеність людини своєю поведінкою, вчинками, висловами, діяльністю. Емоції і почуття – це своєрідне особисте ставлення людини як до навколишньої дійсності, так і до самого себе.

Емоції і почуття тісно пов'язані з моментом пізнання. Підкреслюючи цей органічний зв'язок, відомий радянський психолог С.Л. Рубінштейн зазначав: “Кожна реальна емоція зазвичай містить в собі єдність афективного та інтелектуального, переживання і пізнання”. [4, 524]

В наш час методика викладання іноземної мови знаходиться в постійному пошуку шляхів підвищення результативності навчання. Було здійснено багато досліджень, метою яких є підвищення якості викладання іноземної мови саме у технічній вищій школі. Проблема емоційності навчання була предметом вивчення багатьох психологів, дидактів, методистів, що свідчить про значну зацікавленість у реалізації емоційно-ціннісного компоненту змісту освіти та, таким чином, становлення емоційно-ціннісних орієнтувань студента в освітньому процесі. З'ясуванню певних аспектів методики викладання іноземної мови сприяють результати наукових досліджень сутності емоцій і почуттів, їх функцій та класифікації (Л.С. Виготський, В.К. Вілюнас, К. Ізард, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, Я. Рейковський, С.Л. Рубінштейн, Г.Х. Шингаров, П.М. Якобсон та ін.); ролі емоційних факторів у навчальному процесі (А.М. Алексюк, Ю.К. Бабанський, М.М. Скойкін, Н.Ф. Скрипченко та ін.); взаємозв'язку емоційного ставлення до навчальної діяльності з якістю засвоєння знань та мотивами навчання (Л.І. Божович, Н.П. Зубалій, А.К. Маркова та ін.); впливу емоційності навчання на формування пізнавальних інтересів учнів (Н.М. Бібік, Б.Г. Друзь, О.В. Киричук, Н.Г. Морозова).

Метою статті є дослідження важливості створення позитивного настрою на занятті, що приводить до здолання психологічних бар'єрів в спілкуванні іноземною мовою, стимуляції пізнавальної діяльності та продуктивного й ефективного навчання. Основне **завдання** статті є визначити найбільш ефективні прийоми емоційно насичених навчальних курсів.

Залучення емоційного компоненту у навчальний процес є життєво необхідним в умовах скорочення годин іноземної мови в технічних вузах. Коли викладач не в змозі збільшити аудиторні години, то залучають такі психічні феномени як емоції і воля, які впливають на характер учбової діяльності. Емоційне стимулювання є одним з методів активізації навчальної діяльності студента.

Коли викладач робить акцент на створення позитивного настрою студентів, коли у студента виникає повне задоволення від своєї діяльності з оволодіння іншомовними комунікативними вміннями, вивчення іноземної мови

стає більш ефективним та продуктивним. Приязні та приємні умови на занятті безпосереднім чином сприяють успішності засвоєння матеріалу.

Позитивні емоції стимулюють роботу головного мозку, а негативні – гальмують, пригнічують. Сучасна психологія відводить важливе місце емоційним процесам у механізмах розумової діяльності, вважаючи, що ці процеси не тільки супроводжують розумову діяльність, активізують чи стримують її розвиток, але й виявляються фундаментом активного функціонування сприйняття, розуміння, осмислення, уваги, пам'яті, уявлення. Навчальна діяльність студента породжує цілий спектр емоційних переживань: занепокоєння та задоволення, розчарування та радість, здивування та байдужість. Із основних емоцій та почуттів найбільше дидактичне значення мають сумнів, здивування, цікавість, радість. Радість від будь-якої праці визначається її успішністю. Чим більш значущі результати праці, тим сильніші задоволення та радість. [3, 183] Нова інформація засвоюється краще, якщо на уроках вона подається емоційно, в доброзичливому тоні, на тлі психологічного комфорту, в умовах поваги та взаємного інтересу.

Досліджувався вплив емоційних станів людини на процес розвитку мислення. Виявилося, що ніякий рух розумового процесу неможливий без емоцій. Емоції супроводжують найбільш творчі види розумової діяльності. Навіть штучно викликані позитивні емоції можуть справити позитивний вплив на вирішення завдань. У хорошому настрої у людини спостерігається більша завзятість, вона вирішує більшу кількість завдань, ніж при нейтральному стані. При вивченні іноземної мови позитивні емоції підвищують продуктивність когнітивних процесів, сприяють творчому підходу до рішення різного роду проблем, посилюють мотивацію, спонукають студентів до вивчення нової мови.

Величезне значення в процесі навчання набуває особистість викладача, його погляди та переконання, характер тих відносин, які виникають між педагогом і студентом. Краще вчаться студенти у тих викладачів, яких люблять і поважають. Викладач не тільки дає знання, але й виховує ставлення студентів до знань. Викладач має навчити студентів радіти набуттю знань, виховувати вміння вдивлятися в навколишній світ, досліджувати його. У такого викладача

на заняттях студенти можуть пережити радість відкриття, розчарування при невдачі, почуття подиву і гордості перед силою людського розуму. У такого викладача студенти допитливі, не бояться помилятися, охоче висловлюють свої судження та думки; сам процес навчання викликає у них інтерес і задоволення. Великий вплив на студентів має поведінка викладача. Вона починається з загального тону, яким він проводить урок. Студенти багато в чому наслідують викладачеві: іноді несвідомо, а іноді і свідомо. Якщо викладач енергійний, веселий, бадьорий, діяльний, цей настрій передається і студентам. Якщо він дратівливий, завжди всім незадоволений, невитриманий, різкий, то студенти стають знервованими, починають його боятися, неохоче йдуть на заняття.

Безсумнівну педагогічну цінність виявляє в собі особлива властивість людської природи – гумор та сміх. Сміх допомагає швидко залучити людей до спілкування. Використання гумору підвищує ефективність сприйняття, осмислення і зміцнення знань. Створення емоційного фону при використанні гумору є одне з важливих умов розвитку розумової діяльності студентів, їх творчої активності, самостійності. Педагогічна сутність гумору має гуманістичну значущість. Використання гумору сприяє формуванню у студентів оптимістичного сприйняття дійсності, активізує пізнавальну діяльність студента, яка проявляється в наявності ініціативи, підвищення рівня засвоєння знань, умінь і навичок, в прояві самостійності у навчальній діяльності, формує творче ставлення до дійсності. Застосування гумору впливає на формування позитивного психологічного клімату в студентській групі, зміцненню колективних відносин і підтримці оптимістичного, мажорного тону в колективі.

Ось декілька практичних рекомендацій з розробки емоційно насичених навчальних курсів.

1. Дізнайтеся, що відчують ваші студенти, які емоції виникають у них щодо одержуваних в процесі навчання знань чи досвіду.

2. Поважайте вашу аудиторію. Людям приємно, коли їх цінують і ставляться до них шанобливо. Це один із засобів викликати позитивні емоції аудиторії.

3. Використовуйте соціальну взаємодію. Дуже часто люди, обмінюючись інформацією, залучають емоційні канали.

4. Використовуйте при розробці навчальних курсів принципи чуттєвого сприйняття. Наочність може посилювати емоційну реакцію студента.

5. Пояснюйте зрозуміло і доступно. Прості слова і фрази позитивно впливають на емоційний стан студента

6. Дивуйте. Ви можете додати гумор у несподівані моменти, або внести незвичайні повороти в загальноприйнятій сценарії навчання. Коли студент сприймає і запам'ятовує інформацію, пов'язана з нею емоційна реакція може грати роль ментального індексу, що дозволяє надалі відтворити спогади та інформацію, що його стосується.

7. Використовуйте рольові ігри, які є ідеальними для емоційного сприйняття навчального матеріалу.

8. Розповідайте історії. Історії роблять вміст курсу більш незабутнім тому, що додають реальні деталі й переживання до нього.

9. Використовуйте емоційно заряджені зорові образи. Емоційно насичені зображення є ефективним способом викликати цікавість, привернути увагу та інтенсивніше залучити аудиторію в навчальний процес.

10. Будіть спогади. Ви можете зіслатися на важливі власні спогади вашої аудиторії, використовуючи значимі для всіх людей події або поняття, використовувати аналогії і метафори, щоб допомогти студентам засвоїти зміст курсу. Спогади про дитинство, пережитий страх або розчарування, сімейні свята і романтичне кохання – все це можливі шляхи для досягнення вашої мети.

Отже, правильне співвідношення емоційних і пізнавальних процесів в навчанні набуває особливу значимість. Недооцінювання емоційних компонентів призводить до великої кількості помилок та труднощів в організації процесу навчання. Емоційні фактори важливі не тільки на початкових етапах навчання студентів. Вони зберігають функцію регуляторів навчальної діяльності і на наступних рівнях навчання.

Таким чином, можна зробити такі **висновки**. Дидактична концепція емоційності навчання у ВНЗ є важливим резервним засобом підвищення

ефективності навчання в вузі. Емоційне збагачення занять з іноземної мови знімає зайву напругу думки і пам'яті студентів, створює емоційно приємні відчуття і радісні переживання від успішного здійснення навчальної діяльності. Тим самим нейтралізується явище перевантаження і вирішується складне завдання збереження їхнього здоров'я. Емоційність навчання створює сприятливий психологічний клімат в групі, забезпечує стійкий інтерес студентів до іноземної мови, стимулює їх мотиваційну готовність до подальшого навчання. Це дозволяє керувати навчально-пізнавальною активністю студентів у навчальному процесі, сприяє виклику і підтримці на високому рівні їх мотивації до навчального предмету, що в цілому забезпечує успішність навчання.

Література:

1. *Вилюнас В. К.* Психология эмоциональных явлений / В. К. Вилюнас – М.: МГУ, 1976. – 142 с.
2. *Леонтьев А. Н.* Педагогическое общение / А. Н. Леонтьев – М.: Знание, 1979. – 47 с.
3. *Понікаровська С. В.* Вплив емоційного компоненту на ефективність навчання іноземної мови у немовних ВНЗ / С. В. Понікаровська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – Х., 2010. – № 16. – С. 181–187.
4. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн – М.: Учпедгиз, 1946. – 703 с.
5. *Станкин М. И.* Положительные эмоции залог успешного учения / М. И. Станкин // Физика в школе. – 1993. – №5. – С. 66–69.

Kyrychenko S. V. The Role of Emotions in the Process of Teaching a Foreign Language in Technical Universities

The importance of creating positive spirit in class that results in overcoming mental discomfort in communicating a foreign language, stimulation of cognitive

activity and efficient training is considered. The most effective methods of emotionally rich training courses are identified.

Keywords: *emotion, emotionality, language, feelings, motivation.*